

TACİKİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	3
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	8
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	10
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	11

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Tacikistan dış ticaret mevzuatı liberal bir görünüm sergilemektedir. Gümrük vergileri ortalaması %8,1'dir. Tacikistan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesidir. Gümrük vergileri DTÖ ile uyumluluk sergilemektedir.

Tarife dış engeller ise, özellikle sağlık ve güvenlik alanlarındaki sertifika zorunluluğu ve söz konusu sertifikanın temininde yaşanan güçlüklerdir.

B) Gümrük Vergileri

Tacikistan, 2013 yılında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesi olmuş ve gümrük mevzuatı ile kodlama sistemini DTÖ ile uyumlu hale getirmiŐtir. Ülkede uygulanan gümrük vergileri %0 ile %30 arasında değişmektedir.

Öte yandan, gümrük vergilerinin yüksek olması nedeniyle Tacikistan'a yapılan ihracatta "çifte fatura düzenlenmesi" hususu ile karşılaşılmakta olup Tacikistan Gümrük İdaresi söz konusu uygulamanın neden olduğu vergi kaybını azaltmak için "referans fiyat uygulaması"na başvurmuştur. Bu kapsamda, Gümrük Komitesi tarafından GTİP ve ülke bazında hazırlanan referans fiyatlar esas alınmakta olup, ithal edilen malın beyanname veya fatura değerinin referans fiyattan az olması durumunda belirlenmiş referans fiyatlar üzerinden vergilendirme yapılmaktadır.

Tacikistan'ın BDT (Rusya, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Beyaz Rusya ve Ermenistan) ile olan STA uyarınca anılan ülkelerden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır.

C) İç Vergiler ve Oranları

Vergi mevzuatının yerine getirilmesi ve uygulanması, bütçeye vergilerin tam ve zamanında akıŐı hususunda vergi mekanizmasının oluşturulması, vergilendirme konusunda yasa ve yasa hükmünde mevzuatın hazırlanması ve bunun dışında diğer ülkeler ile vergi anlaşmaları yapılması, vergi mevzuatının değişikliği ve yenilenmesi durumunda mükellefleri bilgilendirmek ve mükellef hakları konusunda aydınlatmak Vergi Komitesinin ana faaliyet alanlarındandır.

Öte yandan, motorlu taşıt vergileri, İçişleri Bakanlığına bağlı Devlet Otomobil TeftiŐ Kurulu tarafından tahsil edilmektedir.

Vergi düzenlemeleri "Vergi Kanunu" kapsamında düzenlenmiştir. Ülkede, sahip olunan mülk, gelir, kar, mal ve hizmet dağıtımına ilişkin ticari işlemler, teslim edilen mal ve hizmetlerin değerleri ve ithal edilen mallar vergilendirmeye tabidir. Vergi mevzuatında, genel vergilendirmenin yanısıra, özel vergi rejimleri ve tercihli vergi rejimleri de oluşturulmuştur.

Özel vergi rejimleri; (i)patent veya sertifikaya dayalı girişimcilik faaliyetinde bulunan kişilerin vergilendirilme rejimi; (ii)küçük işletmeler için basitleştirilmiş vergi rejimi; (iii)tarım ürünü

üreticileri için basitleştirilmiş vergi rejimi, (iv)kumar işletmeleri için özel vergi rejimidir. Tercihli vergi rejimleri ise; (i)hidro-enerji tesislerinin inşasına, (ii)pamuk ipliği işleme alanındaki yeni işletmelere, (iii)ortak üretim anlaşmalarına ve (iv)serbest ekonomik bölgelere ilişkin olarak düzenlenmiştir.

Yabancı sermayeli şirketler %15, yerel şirketler %25 oranında ulusal düzeyde kurumsal gelir vergisine tabidir.

İthalatta ve iç tüketimde Katma Değer Vergisi %18 olarak uygulanmaktadır.

Tacikistan'da 22 farklı vergi türü bulunmakta olup, ulusal ve yerel düzeyde ön plana çıkan vergi türleri aşağıda yer almaktadır.

Ulusal Düzeyde Vergiler

- 1- Kurumsal gelir vergisi
- 2- Kişisel gelir vergisi
- 3- Katma değer vergisi
- 4- Tüketim vergisi
- 5- Sosyal vergi ve primler
- 6- Doğal kaynak vergileri
- 7- Pamuk ipliği ve birincil alüminyum satış vergisi

Yerel Düzeyde Vergiler

- 1- Araç vergisi
- 2- Gayrimenkul vergisi

Tacikistan'da yerleşik kişilerin yanı sıra, ülkede yerleşik olmayan ama daimi işyeri statüsünde bulunan işletmeler de vergilendirilmektedir. Yerleşik olmayanların (yabancı firmaların) ülkede girişimcilik faaliyetinde bulunduğu sabit mekân yabancıların daimi işyeri olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda temel olarak; **(i)** imalat, işleme, kaplama, paketleme ve mal dağıtım faaliyetlerine ilişkin yerler, **(ii)** şube, ofis, bölüm, temsilcilik, büro, müdürlük, acente, fabrika, dükkân, depo gibi yönetim yerleri daimi işyeri olarak kabul edilmektedir.

Mükelleflerin vergi otoritelerine kayıt yaptırma zorunluluğu bulunmaktadır. Vergi kaydının, devlet kaydının yapıldığı tarihten sonra en geç 30 takvim gününde yapılması gerekmektedir. Vergi otoritesi başvuruyu 10 takvim günü içinde sonuçlandırmak ve kayıt sertifikasını mükellefe vermek zorundadır. Bu işlemlerin sonucunda mükellefe vergi kimlik numarası (TIN) verilir.

Ülkede vergiler ulusal para birimi olan Somoni ile ödenmek zorundadır.

D) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Tacikistan'da standardizasyon ve belgelendirme ile ilgili yetkili tek kurum Tacikistan Standardizasyon, Metroloji, Sertifikasyon ve Ticari Denetleme Kurumu (TAJİKSTANDART)'dır.

E) Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Tüm analizler TAJİKSTANDART laboratuvarlarında test edilmekte ve TJCT (Tacik Standard) uygunluk sertifikasıyla belgelendirilmektedir.

F) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Etiketleme kuralları malın niteliğine göre çeşitlilik göstermektedir. Fiiliyatta etiketlerin Rusça olmasına rağmen, yasal olarak tüm etiketler Tacikçe olmak zorundadır. Etiketle ürünün adı, üretici bilgileri, menşe ülke ve bazı durumlarda kullanma koşullarının belirtilmesi gerekmektedir. Ürünlerin etiketlenmesi Tacik ithalatçının sorumluluğundadır.

G) Teknik Engeller

Teknik ticari engeller özellikle alkol ve tütün mamulü ithalatındaki kota sınırlamalarının yanısıra insan sağlığı, hayvan sağlığı, bitki sağlığı ve çevre güvenliğini kapsamakta olan DTÖ kuralları ve Uluslararası Standartlar çerçevesinde uygulanmaktadır.

Tacikistan tarafından dış ticarete uygulanmakta olan teknik engeller hakkında bilgiye, Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan www.teknikengel.gov.tr internet sitesinden erişilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller web sitesi, kullanıcıların teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, söz konusu siteden ülkeler itibariyle ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ülkelerin mevzuat ve uygulamaları hakkında Bakanlığımızdan bilgi talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Söz konusu siteye ücretsiz olarak üye olunabilmektedir. Sitenin üyelerine ilgilendikleri ülke ve ürün gruplarına ilişkin düzenlemeler günlük olarak e-posta ile gönderilmektedir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri ve sınai mülkiyet hakları Tacikistan Cumhuriyeti Anayasası'nın 40. maddesi ve ilgili diğer kanunlar uyarınca koruma altındadır.

Fikri ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin yetkili kurum Tacikistan Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı nezdindeki "Ulusal Patent ve Bilgi Merkezi"dir. Bu kuruma başvurular Kurumca yetkilendirilmiş patent müşavirleri aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

B) Dağıtım Kanalları

Tacikistan'da ticari malların temini ve ulaştırması büyük oranda büyük çaplı distribütör ve toptancılar aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Distribütör ve toptancılar yoğun olarak Başkent Duşanbe ve Sughd Bölgesi Hocend şehrinde faaliyet göstermektedir.

C) Tüketici Tercihleri

Nihai tüketici olan Tacik halkı arasında Türk malı ve imajı iyi sergilenmekte olup, diğer ülke mallarına göre kalite bakımından ilk tercih olarak algılanmaktadır. Ancak, gelir düzeyi düşük olan Tacik halkının bazen daha ucuz malları tercih ettiği de bilinmektedir. Rus televizyon kanallarının tüketici tercihlerindeki reklam etkisi hala devam etmekle beraber geçmişe göre azalmaktadır. Görsel, billboard, reklam panolarında sergilenen ünlü marka ve firmaların yayınları Tacik tüketici algısını son zamanlarda değiştirmektedir.

D) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Tacikistan'da en yaygın kullanılan satış teknikleri arasında doğrudan pazarlama, ağızdan ağıza pazarlama ve dijital pazarlama teknikleridir.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanlar arasındaki iletişim de global boyutlara taşınmıştır. Vermek istediğiniz bir mesajı saniyeler içerisinde dünyanın herhangi bir yerine ulaştırmak mümkün bulunmaktadır. Yüksek hız ve etkiyi yakalamak isteyen markalar, geleneksel pazarlamanın etkisinin azalmasıyla dijital pazarlamaya yönelmiştir. Youtube, Facebook, Instagram, Twitter vb. sosyal medya vasıtasıyla tüm markalar hızla yayılmaktadır.

E) Kamu İhaleleri

Tacikistan'da yabancı şirketlerin teklif sunabileceği uluslararası bazda ihale duyuruları Tacikistan Devlet Mülkleri Yönetimi ve Devlet Yatırım Komitesi web sitesinde ilan edilmektedir. (<https://investcom.tj/en/148-tenders-in-state-investment-projects.html>)

Ayrıca, ihalelere finansal destek sağlayan IMF, ADB, IsDB, EBRD, WB, IFC, KfW vb. uluslararası kuruluşların resmi web sayfalarından da ulaşmak mümkün bulunmaktadır.

Diğer taraftan ilgili kamu idarelerince yayınlanan çoğunlukla yerel nitelikteki ihalelere <https://www.zakupki.gov.tj> ve <http://eprocurement.gov.tj> web sitelerinden takip etmek mümkün bulunmaktadır.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Tacikistan ekonomisinde tarım sektörünün payı yüksek olmakla birlikte, ülkedeki alt yapının gelişmemiş olması nedeniyle ülkenin sahip olduğu ihracat potansiyeli tam olarak değerlendirilememektedir.

Bu kapsamda modern tarım ekipmanları, seracılık, gübre, sulama sistemleri ve soğuk hava depoları gibi alanlar yatırımcılar için potansiyel olarak ön plana çıkmaktadır.

B) Sanayi

Tacikistan'da ağır sanayi içerisinde alüminyum üretimi başı çekmektedir. Duşanbe'nin doğusunda Özbekistan sınırına yakın Tursunzade şehrinde bulunan Tacikistan Alüminyum Fabrikası-TALCO ülkedeki en büyük sanayi kuruluşudur.

1975 yılında faaliyete başlayan ve Tacikistan'daki elektrik arzının % 40'ını tek başına tüketmekte olan bu tesis, Orta Asya'daki en büyük alüminyum fabrikası olmakla kalmamakta aynı zamanda dünyadaki en büyük 10 ham alüminyum üretim tesisi arasında yer almaktadır. Yıllık 517 bin ton üretim kapasitesine sahip fabrikada ham alüminyum ve basit alüminyum ürünlerinin üretimi yapılmaktadır.

Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon'un Parlamentoya hitaben 2019 yılı Aralık ayı konuşmasında ülke ekonomisinin sanayileştirme konusunda 4. stratejik hedef olarak belirtilmesi teklifinde bulunmuştur.

Halihazırda ülke sanayi sektöründe çocuk oyuncakları, polietilen poşetleri, yapıştırıcı, et ve sebze konserveleri, baskı ürünleri, hijyenik malzemeler, sabun, alüminyum aletleri, pamuk ipliği, sıvı yağ, inşaat malzemeleri, çimento, metal borular, halı, taş granülü, mobilya, alkol ve alkolsüz içecekler, pastacılık mamulleri ve diğerleri üretilmektedir.

C) Hizmetler

Tacikistan ekonomisinde hizmet sektörünün (inşaat %15,1 hariç) GSYİH içindeki payı %37,3'tür. 2019 yılı hizmet sektörü fiyat endeksi %2,6 oranında artış göstermiştir. Ülke hizmet sektörünün ana dalları turizm, gastronomi, sağlık, bankacılık, sigortacılık, avukatlık, eğlence, taşıma vb. faaliyetlerden oluşmaktadır.

D) Madencilik

Dağlık bir coğrafyaya sahip olan Tacikistan yeraltı kaynakları ve madencilik alanlarında yatırımcılara fırsatlar sunmaktadır. Ülkede, Kanimansur rezervi gümüş, bakır, kurşun, çinko, sülfürik asit ve inşaat malzemeleri; Maikhura rezervi ise tungsten, bizmut ve çinko bakımından zengin rezervlere sahiptir.

E) Enerji

Ekonomik kalkınmasına devam eden Tacikistan'daki tüm sektörler yatırıma açık bir nitelik taşımaktadır. Nitekim ülkedeki üretim düzeyi ve sanayi kapasitesi son derece düşüktür. Sanayi sektörünün 2019 yılı ülke GSYİH'ndaki payı enerji sektörü ile birlikte %17,4 olmuştur. Ülkede 2019 yılında 20,7 milyar KW saat elektrik, 23,3 bin ton petrol, 730 bin metre küp gaz, 2,0 milyon ton kömür üretilmiştir.

Orta Asya'nın en büyük hidro-enerji kaynaklarına sahip olan Tacikistan'da, başta hidroelektrik santralleri olmak üzere enerji alanındaki yatırımlar ön plana çıkmaktadır. Tacikistan hidro-enerji kaynakları açısından 8'inci sırada yer almasına rağmen, söz konusu kaynakların sadece %6'sını kullanmaktadır. Bu kapsamda tamamlandığında dünyanın en yüksek barajı özelliğini taşıyacak olan 3.600 MW kapasiteli Roghun Hidro Elektrik Santralinin 1. ve 2. Ünite inşaat çalışmaları tamamlanarak kullanıma verilmiştir. Proje tamamlandığında yılda 13 milyar KW/saat elektrik üretilmesi planlanmakta olan HES'in ürettiği elektriğinin büyük kısmı Çin, Afganistan ve Pakistan'a satılacağı öngörülmektedir. Rogun Barajının yanı sıra ülkede çok sayıda küçük ölçekli hidro-elektrik santrallerinin yapımına önem verilmektedir. Tacikistan ekonomisinden kaynaklanan nedenlerden dolayı ülkedeki enerji projeleri, diğer yatırım projeleri gibi, büyük ölçüde uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerin teknik yardım kuruluşları tarafından finanse edilmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) İş Kültürü

İş kültürü konusunda e-posta haberleşme yaygın değildir, mesaj karar vericiye ulaşmayabilir veya cevap alınamayabilir. Ayrıca, firma yetkilisi tek karar vericidir, firma çalışanlarının soruları dahi cevaplama yetkisi ya da konu hakkında bilgisi bulunmamaktadır. Çoğu zaman iş yapma konusunda ikili ilişkiler, tanıdıklar aracılığı veya güven çerçevesinde oluşmaktadır. Bu nedenle sözleşme imzalama gibi resmi enstrümanlar kullanılmamaktadır.

B) Para Kullanımı

Ülkede genel olarak kâğıt para yaygın kullanılmaktadır. Çek kullanımı resmi kurum ve şirketler arasında bankalar vasıtasıyla yapılmakta olup, kredi kartı kullanımı yaygın olmamakla birlikte belli mekânlarda genelde müşterisi fazla olan süpermarket, alışveriş merkezleri ve mağaza zincirleri bulunan firmalar tarafından kabul edilmektedir.

C) Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Tacikistan vizesi, Tacikistan Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Genel Müdürlüğü'nün (www.evisa.tj) web sitesi üzerinden elektronik ortamda veya yurt dışında bulunan Tacikistan Büyükelçilikleri ve Konsoloslukları tarafından verilmektedir.

D) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

1 Ocak Yılbaşı Bayramı, 8 Mart Anneler Günü, 21-24 Mart Uluslararası Nevruz Bayramı, 9 Mayıs Zafer Bayramı, 27 Haziran Ulusal Birlik Günü, 9 Eylül Bağımsızlık Günü, 6 Kasım Anayasa Bayramı, Ramazan ve Kurban Bayramlarının 1.Günü

Resmi Makamlarda mesai saatleri Pazartesi-Cuma 8:00-17:00, Cumartesi günü ise saat 8:00-14:00 arasındır. Öğle tatili 12:00-13:00 arasındır. Pazar günü hafta sonu tatilidir.

E) Yerel Saat

Tacikistan yerel saat dilimi UTC +5 kullanılmakta olup, kış ve yaz dönemlerinde saatin ileri veya geri alınması uygulaması bulunmamaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Yabancılar, Tacikistan'da çeşitli şekillerde firma kurabilmektedir. Şirket kurulumuna ilişkin yasal mevzuat olan Tacikistan Ticaret Kanunu, Tacikistan Medeni Kanununun bir bölümü olarak düzenlenmiştir. Söz konusu kanun kapsamında ticari örgütlenmeler:

- a) Şirketler (Limited Şirketi, Anonim Şirketi ve Müteselsil Şirketler),
- b) Ortaklıklar,
- c) Üretim Kooperatifleri ve
- d) Devlet Şirketleri olarak tanımlanmıştır.

Yabancı yatırımcılar, devlet şirketleri haricinde, kendileri şirket sahibi olabilecekleri gibi, yerel bir ortakla ortak bir şirket de kurabilirler veya üretim kooperatifi üyesi olabilirler. Yabancılar, temsilcilik ofisi veya şube açma yoluyla da Tacikistan pazarına girebilirler. Ülkede en yaygın şirket türleri limited şirketi ve anonim şirketleridir.

B) Şirket Kurma Prosedürü

Ülkede en yaygın şirket türleri limited şirketi ve anonim şirketleridir.

Limited Şirket: En az 1, en fazla 30 kişi ile kurulabilen limited şirketlerin kurulumu için en az 105 ABD Doları ortak anapara gerekmektedir.

Müteselsil Şirketler: Limited şirketlerle arasındaki fark, sorumluluk alanındadır. Her bir ortağın ilave sorumluluğu şirketin ana sermayesine yaptıkları yatırımı aşmamaktadır. Bu tür şirketler Tacikistan'da yaygın olarak kullanılmamaktadır.

Ortaklık: Herhangi bir minimum ortak sermaye gerektirmeyen ortaklıklarda, borçlanmalar kişisel olarak kabul edilmektedir. Ortaklıklar, tam ortaklık ve sınırlı ortaklık olmak üzere iki ayrı gruba ayrılmaktadır. Tam ortaklıkta tüm ortaklar kendi kişisel varlık ve borçlarından sorumludurlar. Sınırlı ortaklıkta ise ortaklardan biri tam yetkili kılınırken, diğer ortaklar katkıları oranında yetkilendirilmektedir.

Üretim Kooperatifleri: Üretim, satış, ticaret veya işleme alanlarında faaliyet gösteren en az 5 firmanın bir araya gelmesiyle kurulan gönüllü derneklerdir.

Şube ve Temsilcilik Açmak; Tacikistan'da ticari faaliyette bulunmak isteyen yabancı firmalar şube veya temsilcilik açma yoluyla ülkedeki faaliyetlerini yürütebilirler.

Yabancı bir firmanın Tacikistan'daki şubesi, merkez ofis dışında bir hukuki kişiliğe ve bağımsızlığa sahip değildir. Merkez ofis için geçerli olan tüm hukuki sorumluluklar firmanın şubesi için de geçerlidir. Ancak şube, merkez ofisten aldığı yetkiler çerçevesinde, yerel bankalarda hesap açabilir ve ayrı bir muhasebe kaydı tutabilir.

Temsilcilik ofisleri ise piyasa araştırması yapma ve müşterilerle ilk teması sağlama amacıyla açılabilir. Temsilcilik ofisleri, yabancı şirketten bağımsız bir faaliyet yürütemez ve genellikle firma tarafında yetkilendirilen yabancı bir kişi tarafından yönetilir.

Şirket Feshi: Tüzel kişilikler, kurucuların aldıkları karar ile feshedilebilir. Fesih kararının yazılı olarak ilgili Kuruma (Vergi Komitesi) ivedilikle bildirilmesi gerekmektedir. Gerekli bildirim yapıldıktan sonra Tasfiye Komisyonu oluşturulur. Tüzel kişinin borç iptali veya mülklerinin yönetimi Tasfiye Komisyonu tarafından yürütülür. Tasfiye Komisyonu alacaklıların tespiti için incelemelerde bulunur ve geçici fesih bilançosunu hazırlar. Geçici fesih bilançosunun şirket kurucuları tarafından onaylanması gerekmektedir. Alacaklılarla hesapların tasfiye edilmesinden sonra Tasfiye Komisyonu, tüzel kişinin kurucuları (veya katılanların) veya tüzel kişinin tasfiye kararını alan kuruluş tarafından tasdik edilecek olan nihai tasfiye bilançosunu hazırlar. Tasfiye işlemine ilişkin olarak devlet kayıt sistemine kaydedilen bir not ile tüzel kişiliğin tasfiyesi tamamlanır.

Ticari faaliyette bulunan tüzel kişilik, mahkeme kararı ile ilan edilen iflas kararı yoluyla da tasfiyesine karar verebilmektedir. Mahkeme tarafından tüzel kişiliğin iflasının açıklanmasının ardından; (i)tüzel kişinin tüm ödenmemiş yükümlülükleri için ceza ve menfaatlerinin tahakkuku durdurulur; (ii)tüzel kişinin malı üzerindeki icranın uygulanmasına ilişkin tüm sınırlamalar kaldırılır; (iii)mülkiyete ilişkin uyuşmazlıklar sona erdirilir ve (iv)mülkiyetle ilgili tüm iddialar bu tüzel kişiye sadece tasfiye işlemlerinin sınırları dâhilinde yönlendirilebilir.

Şirket Kayıt İşlemleri; Tacikistan’da firma kaydı farklı idarelerle teması gerektirse de ana yetkili kurum Vergi Komitesidir. Tüm Vergi Komitesi ofislerinde işlem kolaylığının sağlanması açısından “tek durak istasyonu” bulunmaktadır. Firmaların kayıt işlemi için aşağıda belirtilen adrese belgeleri ibraz etmeleri zorunludur:

1. Devlet kayıt sistemi başvuru formu (Yetkili Makam tarafından hazırlanmış olan formların eksiksiz doldurulması),
2. Şirketin türü, Tacikçe adı, adresi, kurucuların bilgileri, faaliyet alanları yazılı belirtilmelidir,
3. Şirket kuruluşuna ilişkin kurucuların kararı (Kurucuların bilgi ve imzasını içermelidir.),
4. Yönetim kurulu başkanının pasaport fotokopisi ve noter onaylı tercümesi.

Gerekli evrakların eksiksiz sunulması halinde kayıt işleminin 5 işgünü içinde tamamlanması öngörülmektedir. Kayıt işleminin tamamlanması ile firmaya Devlet Kayıt Sertifikası ve Vergi Kimlik Numarası (TIN) verilir.

İstatistik Kodu alınması içinse İstatistik Komitesine müracaat yapılması gerekmektedir. Devlet kayıt sertifikası ile istatistik kodu alınması, bankada hesap açılabilmesi ve diğer idari işlemlerin tamamlanması için ön koşuldur.

Sosyal Güvenlik ve Emeklilik Numarası alınması için de devlet kaydı yapıldıktan sonra 30 gün içinde Çalışma, Göç ve İstihdam Bakanlığına müracaat edilmesi gerekmektedir.

(Şirket tescili için başvuru adresi: Shamsi Sokak No:5/3, Duşanbe, Tacikistan - 734000

Tel: +992 (37) 236 50 81 / E-mail: akno@andoz.tj / Web: www.andoz.tj)

C) Sigorta

Tacikistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Nezdinde Devlet Sigorta Denetleme Kurumu 1 Ocak 2016 tarih ve 408 sayılı Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti kararı esasında oluşturulmuştur. Tacikistan'da 2'si devlet 16'i özel olmak üzere toplam 18 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Ülke sigorta raporuna göre 2019 yılında toplam 2 003 574 adet sigorta sözleşmesi imzalanmıştır. Sigorta şirketleri üç türde hizmet sunmaktadır; devletin zorunlu kıldığı sigorta, zorunlu sigortalar ve isteğe bağlı sigortalardır.

D) Bankacılık Mevzuatı

Merkez bankası görevini taşıyan Tacikistan Milli Bankası'nın (National Bank of Tajikistan) temel amacı, uzun vadeli fiyat istikrarını sağlamak, ülkedeki finansal sistemin istikrarı için para ve döviz piyasalarıyla ilgili düzenleyici önlemleri almak, devletin bankacılık sisteminin istikrarlı çalışmasını sağlamak, ödeme sisteminin kesintisiz ve etkili faaliyet sürdürmesini denetlemektir.

Bankacılık; Tacikistan bankacılık sisteminde Tacikistan Bankalar Birliğine bağlı 18 banka faaliyet göstermekte olup; National Bank of Pakistan ve Accessbank ülkedeki yabancı bankalardır. Ayrıca ülkedeki The First Microfinance Bank, Aga Khan Foundation ve KfW (Alman Yatırım Bankası) ortaklığı ile faaliyet göstermektedir.

Her iki ülkenin Merkez Bankaları arasında güçlü bir ilişkinin mevcut olmasına rağmen, özel sektörde faaliyet gösteren ticari bankaları arasındaki ilişkilerin son derece zayıf olup, ülkemiz bankalarıyla hiç bir Tacik bankasının muhabir hesap ilişkisi bulunmamakta ve Tacik bankaları, Avrupa ve ABD bankaları aracılığıyla Türk bankaları ile işlem yapmaktadır.

Bankacılık enstrümanlarının yaygın olarak kullanılmadığı Tacikistan, genç nüfusu ile bankacılık ve finans alanında potansiyel taşımaktadır.

Şirketler arasında akreditif (L/C) nerdeyse hiç kullanılmamaktadır.

E) Vizeler

Umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız, Tacikistan'a gerçekleştirecekleri seyahatlerde vizeye tabidirler.

Vatandaşlarımız, Tacikistan'a gerçekleştirecekleri turistik amaçlı seyahatlerinden önce www.evisa.tj internet adresinden elektronik vizelerini (e-vize) alabilmektedir. Başvuru onay sürelerinde oluşabilecek olası gecikmeler dikkate alınarak, seyahatten en az 10 gün öncesinde e-vize başvurusunun yapılması tavsiye edilmektedir.

Turistik amaçlı olmayan seyahatler öncesinde ise vatandaşlarımızın, www.visa.gov.tj internet adresinden başvurularını yaparak, Tacikistan'ın ilgili temsilciliklerinden seyahat tipine uygun vizelerini almaları gerekmektedir.

Öte yandan, Türk vatandaşları Duşanbe Uluslararası Hava Hudut Kapısında da varış esnasında vize alabilmektedirler. Bu uygulama, Tacikistan'ın diğer hava ve/veya kara hudut kapılarında bulunmamaktadır. Diplomatik Pasaport hamilleri vizeden muaftır. Tacikistan'a akredite diplomatik, konsolosluk veya uluslararası örgütler nezdindeki temsilciliklere atanan Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri, görevleri müddetince vizeden muaftır.

Tacikistan'a görevle atanmayan, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri, Tacikistan'a yapacakları turizm amaçlı seyahatleri veya transit geçişlerinde, toplam ikamet süresi, ilk giriş tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde, altı ay içerisinde 60 günü geçmemek kaydıyla vizeden muaftır.

Tacikistan'da çalışma izni ücreti, çalışma vizesi dahil, 300 ila 400 ABD Doları arasında değişmektedir.

Kaynak: T. C. Duşanbe Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği